

Ένα μικρό ιστορικό της Μακεδονίας μετά το 1900

Ο Μακεδονικός αγώνας της Ελλάδας τα χρόνια 1904-1908 είχε σκοπό την προάσπιση της προσήλωσης των κατοίκων της Μακεδονίας στη σκέπη του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, αλλά και της ελληνικότητας της Μακεδονίας. Στη Μακεδονία το 1900 κατοικούσαν Ρωμιοί (οι πρώην Ρωμαίοι πολίτες) με ελληνική εθνική συνείδηση (ελληνόφωνοι, σλαβόφωνοι και βλαχόφωνοι), Τούρκοι, Αλβανοί, Βούλγαροι, Σέρβοι, Αρμένιοι, Εβραίοι, Ρουμάνοι, αλλά και άλλοι σε μικρούς αριθμούς. Τα σλαβικά έθνη είχαν εγκατασταθεί σε εδάφη του Ανατολικού Ρωμαϊκού Κράτους τον 6^ο αιώνα μΧ. Η προσπάθεια του βουλγαρικού εθνικισμού να ενσωματώσει τη Μακεδονία είχε ξεκινήσει επίσημα, με την ίδρυση της σχισματικής βουλγαρικής «Εξαρχίας»¹ το 1871 και της Βουλγαρικής Ηγεμονίας το 1878 –με υποκινητή τη Ρωσία – που μέσω της Βουλγαρίας επεδίωκε να αποκτήσει εμμέσως πρόσβαση στο Αιγαίο. Η ίδρυση της Εξαρχίας ευοδώθηκε χάρη σε ειδικό φερμάνι του σουλτάνου Αβδούλ Αζίζ (με πάτρωνα τον Ρώσο πρεσβευτή Ιγνάτιεφ) τον Μάρτιο του 1870, που προέβλεπε δυνατότητα απόσχισης μητροπόλεων από την εξουσία του Πατριαρχείου, αν το ζητούσαν τα 2/3 μιας κοινότητας.

Οι Βούλγαροι πράκτορες της ΕΜΕΟ (Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση) άρχισαν να χρησιμοποιούν τη βία — ψυχολογική και σωματική— σε βάρος των τους πατριαρχικών χωρικών των ανθισταμένων στις επιδιώξεις. Έως το 1900 η Εξαρχία κατόρθωσε να έχει στη δικαιοδοσία της 6 από 32 επισκοπές της Μακεδονίας. Το 1903 ξέσπασε η επανάσταση του Ίλιντεν κατά την οποία φονεύθηκαν επιλεκτικά και αρκετοί Γρεκομάνοι (σλαβόφωνοι φανατικοί πατριαρχικοί) από τους Βούλγαρους κομιτατζήδες. Το κίνημα εξουδετερώθηκε πλήρως μετά από λίγες εβδομάδες. Όμως μεγάλα μέρη του Κρούσοβου, του Νυμφαίου και της Κλεισούρας με ελληνόφρονες κατοίκους υπέστησαν σοβαρές καταστροφές από τους Οθωμανούς.² Η

¹ Σύμφωνα με το φερμάνι ο Έξαρχος και οι επίσκοποι του έπρεπε να έχουν την έγκριση του Πατριάρχη, να τον μνημονεύουν στις λειτουργίες τους και να ζητούν τη γνώμη του για πνευματικά θέματα.

² Στο Κρούσοβο πυρπολήθηκαν 366 οικίες και 203 καταστήματα της ελληνικής συνοικίας. Η βουλγαρική συνοικία έμεινε περιέργως ανέπαφη.

εξέγερση του Ίλιντεν των Βουλγάρων εναντίον των Τούρκων ενίσχυσε τον βουλγαρικό εθνικισμό, αλλά ήταν και αιτία για την αφύπνιση των Ελλήνων πολιτικών στην Αθήνα και την αποστολή ένοπλων σωμάτων στη Μακεδονία, η οποία αυξήθηκε ιδίως μετά τον θάνατο του ανθυπολοχαγού Παύλου Μελά στη Μακεδονία τον Οκτώβριο του 1904.

Εκείνα τα χρόνια οι σλαβόφωνοι της Μακεδονίας χαρακτηρίζονταν «Βούλγαροι» από τους ξένους και από τους Βουλγάρους, άσχετα αν όλοι οι σλαβόφωνοι δεν θεωρούσαν οι ίδιοι πως είναι Βούλγαροι και οι εξ αυτών αμόρφωτοι δεν είχαν καν κάποια εθνική συνείδηση. Αρκετοί σλαβόφωνοι είχαν ελληνική εθνική συνείδηση και πολέμησαν εναντίον των Βουλγάρων στον Μακεδονικό αγώνα.

Στη σημερινή ελληνική Μακεδονία οι Έλληνες ήταν 429.000 και οι Βούλγαροι 124.000 κάτοικοι. Η Θεσσαλονίκη τότε είχε περίπου 150.000 κατοίκους. Από αυτούς Οθωμανοί ήταν 35.000, Έλληνες 25.000, Βούλγαροι 5.000, Ισραηλίτες 75.000 και Αρμένιοι 10.000 (τα στοιχεία από το ελληνικό προξενείο της Θεσσαλονίκης). Η επικρατούσα γλώσσα στις πόλεις και στη Θεσσαλονίκη ήταν η ελληνική, γιατί τη μιλούσε το πλείστον όλων των άλλων εθνοτήτων και επιπλέον πλεονεκτούσε πολιτιστικά, όπως φαίνεται κι από την υπεροχή των Ελλήνων σε σχολεία και μαθητές.

Πίνακας: Σχολεία και μαθητές στο σύνολο των διοικητικών περιοχών Μοναστηρίου και Θεσσαλονίκης το 1900, κατά τη στατιστική του Τούρκου Χιλμί πασά.

Σχολεία		Μαθητές	
Ελληνικά:	988	Έλληνες:	59.640*
Βουλγαρικά:	561	Βούλγαροι:	18.311
Ρουμανικά:	49	Ρουμάνοι:	2.002
Σερβικά:	53	Σέρβοι:	1.674

Με την επανάσταση των Νεοτούρκων και τις ελπίδες που δημιουργήθηκαν για εκδημοκρατισμό της οθωμανικής αυτοκρατορίας ο Μακεδονικός αγώνας σταμάτησε.

Ακολούθησαν οι βαλκανικοί πόλεμοι 1912-1913 με τους οποίους απελευθερώθηκε η σημερινή Μακεδονία.

Από το 1925 η τρίτη κομμουνιστική διεθνής (Κομιντέρν) επεδίωκε τη δημιουργία μιας ομοσπονδίας βαλκανικών κρατών με σοβιετική οργάνωση κατά το υπόδειγμα της ΕΣΣΔ. Το 1934 η γραμματεία της κομμουνιστικής διεθνούς των βαλκανικών κρατών δρομολογεί την υπόθεση του «Μακεδονικού Έθνους» που θα αγωνιζόταν για τη «Μακεδονική Δημοκρατία των Εργαζόμενων μαζών». Το 1935 ο βούλγαρος ιστορικός Αγγελ Ντίνεφ αναφέρει την επανάσταση του ΙΛΙΝΤΕΝ (Αύγουστος 1903) για πρώτη φορά ως επανάσταση Μακεδόνων (μέχρι τότε εθεωρούντο οι επαναστάτες Βούλγαροι), η δε Μακεδονία ήταν επί Τουρκοκρατίας μια γεωγραφική περιοχή που δεν προσέδιδε εθνικά χαρακτηριστικά στους με ποικίλη εθνική συνείδηση κατοίκους της.

Το ΚΚΕ στον μεσοπόλεμο καλλιέργησε την ιδέα της Μακεδονικής εθνικής ταυτότητας στους Σλαβομακεδόνες. Τον Νοέμβριο του 1943 στελέχη των Μακεδόνων του ΚΚΕ ίδρυσαν το ΣΝΟΦ (Σλαβομακεδονικό Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο) το οποίο δεν υπαγόταν στον ΕΛΑΣ αλλά είχε διοικητική ανεξαρτησία. Αντίστοιχες προσπάθειες προσεταιρισμού των σλαβόφωνων της Βαρντάσκα (σημερινό κράτος των Σκοπίων) έκαναν και οι αντάρτες του Τίτο. Το ΣΝΟΦ εξαρχής είχε σκοπούς αυτονομιστικούς, δηλαδή στόχευε στην απόσπαση της ελληνικής Μακεδονίας από τον εθνικό κορμό. Υπήρξαν επαφές του Ανδρέα Τζήμα, ηγετικού στελέχους του ΕΑΜ (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο), με Γιουγκοσλάβους αντιστασιακούς κομμουνιστές, όπως ο Τέμπο (σύνδεσμος των Γιουγκοσλάβων ανταρτών) και ο Τίτο (αρχηγός των ανταρτών) περί της Μακεδονίας. Δημιουργήθηκε όμως τότε αντιπαλότητα του ΣΝΟΦ με Βουλγάρους και με Γρεκομάνους. Στις 8 Αυγ 1944 Γιουγκοσλάβοι και το ΣΝΟΦ ανακήρυξαν την «Ομόσπονδη Λαϊκή Δημοκρατία της Μακεδονίας» ως ένα από τα έξι επιμέρους συστατικά του κράτους της Γιουγκοσλαβίας. Η περιοχή αυτή μέχρι τότε ονομαζόταν Βαρντάσκα (Βαρδαρία στα Ελληνικά). Σύντομα το ΚΚΕ φοβήθηκε τις σε βάρος του επιπτώσεις και άλλαξε πολιτική, οπότε διέλυσε τη ΣΝΟΦ. Δύο τάγματα σλαβοφώνων διαφώνησαν με το ΚΚΕ και κατέφυγαν στη Γιουγκοσλαβία.

Στις 23 Απριλίου 1945 ιδρύθηκε στα Σκόπια το ΝΟΦ (Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο) από Σλαβομακεδόνες του ελληνικού τμήματος της Μακεδονίας, οι οποίοι εκείνο το διάστημα βρίσκονταν στα Σκόπια. Το ΝΟΦ από τα Σκόπια είχε αντιπαλότητα και με τους Γρεκομάνους της ελληνικής Μακεδονίας και με τους βουλγαρίζοντες σλαβοφώνους.

Ο Τίτο είχε μεταπολεμικά να επιλέξει μια από τρεις πολιτικές: α) της ενσωμάτωσης της Μακεδονίας της Ελλάδος και του Πιρίν της Βουλγαρίας στο ομόσπονδο κράτος των Σκοπίων, β) της δημιουργίας μιας ανεξάρτητης ενιαίας Μακεδονίας που ήταν η επιδίωξη της ΕΜΕΟ από την εποχή του Μακεδονικού αγώνα και γ) της δημιουργία μιας Βαλκανικής Σλαβικής Ομοσπονδίας. Η ΕΣΣΔ παρακολουθούσε με ενδιαφέρον και παρεμβάσεις τις ακροβασίες του Τίτο, έως ότου ο τελευταίος απογαλακτίστηκε τελείως από την κηδεμονία της. Η προσπάθεια του Τίτο πλέον ήταν να αποβουλγαροποιηθούν όσοι Σλαβομακεδόνες ένιωθαν Βούλγαροι και να αποκτήσουν μια νέα μακεδονική εθνική συνείδηση. Σε αυτή την κατεύθυνση άλλαξαν υποχρεωτικά τα επώνυμα που κατέληγαν σε «ωφ» ώστε να καταλήγουν σε «σκι», επεξεργάστηκαν τη γλώσσα με σερβοκροατικές προσθήκες αφηρημένων εννοιών και προώθησαν στην εκπαίδευση των νέων τον «σλαβομακεδονικό ιστορικό εθνικισμό» (δήθεν απόγονοι των αρχαίων Μακεδόνων, Αιγαιάτες κ.τ.λ.). Η ενσωμάτωση της ελληνικής Μακεδονίας αποτέλεσε τη «Μεγάλη Ιδέα» των Σλάβων κατοίκων του κράτους των Σκοπίων. Μάλιστα το 1964 ίδρυσαν την Αυτοκέφαλη Μακεδονική Εκκλησία παρά την αντίδραση του Σερβικού Πατριαρχείου.

Το 1946 τη βραδιά πριν από τις εκλογές της 31^{ης} Μαρτίου άρχισε με επίθεση στο Λιτόχωρο ο ανταρτοπόλεμος του ΚΚΕ εναντίον του αστικού κράτους (Εμφύλιος πόλεμος 1946-1949).

Στις 14 Οκτωβρίου 1946 έγινε συμφωνία του ΚΚΕ και ΚΚΓ (ΚΚ Γιουγκοσλαβίας) για ένταξη του ΝΟΦ στον αντάρτικο στρατό του ΚΚΕ, αλλά και συμμετοχή του στα συλλογικά όργανα του ΚΚΕ. Αυτός ήταν ένας όψιμος ελιγμός του Ζαχαριάδη για να πάρει με το μέρος του τους σλαβόφωνους Έλληνες.

Το 1948 ποσοστό 45% του λεγόμενου Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας (ΔΣΕ) ήταν σλαβόφωνοι ενώ το 1949 ποσοστό 70% του ΔΣΕ ήταν σλαβόφωνοι. Με το τέλος του Εμφυλίου πολέμου τον Αύγουστο του 1949 όλοι οι σλαβόφωνοι αντάρτες (περίπου 20.000) μαζί με τους Έλληνες του ΔΣΕ μετακινήθηκαν πέραν των βορείων συνόρων της Ελλάδας. Τον Ιανουάριο 1949 η 5^η ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ αποφάσισε να στηρίξει τη δημιουργία «Ανεξάρτητης Μακεδονίας του Αιγαίου».

Η Ελλάδα αντέδρασε υποτονικά στην μετονομασία της Βαρντάσκα σε Ομόσπονδη Δημοκρατία της Μακεδονίας, δεδομένου ότι στο πλαίσιο του ψυχρού πολέμου οι ΗΠΑ προσπαθούσαν να προσεταιριστούν τον Τίτο και επέβαλαν στην Ελλάδα να μη δημιουργεί ζητήματα. Η χώρα μας λόγω του Εμφυλίου πολέμου ήταν απόλυτα εξαρτημένη από την Αμερικανική βοήθεια και κατά τις επιταγές των Αμερικανών «έπρεπε να μη δημιουργεί ζητήματα»! Εξάλλου η παλαιά Βαρντάσκα και έπειτα «Δημοκρατία της Μακεδονίας» δεν είχε διεθνή εκπροσώπηση καθότι ήταν μέρος του κράτους της Γιουγκοσλαβίας.

Τον Μάιο του 1980 πέθανε ο Κροάτης δικτάτωρ της Γιουγκοσλαβίας Τίτο και οι διεθνείς αναλυτές περίμεναν τη διάσπασή της. Το 1991 έως το 1992 διασπάστηκε η Γιουγκοσλαβία σε έξι ανεξάρτητα κράτη. Τότε προέκυψε ως αυτόνομο κράτος η «Δημοκρατία της Μακεδονίας» με πρωτεύουσα τα Σκόπια. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι στην αρχαιότητα η περιοχή του κράτους των Σκοπίων υψηλότερα από εκεί που βρίσκονται τώρα οι πόλεις Μοναστήρι, Μελένικο και Στρώμνιτσα δεν αποτελούσε τμήμα του Μακεδονικού κράτους του Φιλίππου οι δε κάτοικοι των περιοχών αυτών αποκαλούνταν Δάρδανοι.

Στις 3 Δεκεμβρίου του 1991 ο πρόεδρος του κράτους των Σκοπίων Κίρο Γκλιγκόροφ ζήτησε διεθνή αναγνώριση της χώρας του ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Την αμέσως επόμενη μέρα στην Αθήνα το Υπουργικό Συμβούλιο υπό τον πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Μητσotάκη ανακοίνωσε τρεις όρους για την αναγνώριση της «Δημοκρατίας της Μακεδονίας»:

α) Να αλλάξει η ονομασία «Μακεδονία»,

β) Να αναγνωρίσει ότι δεν έχει εδαφικές βλέψεις κατά της Ελλάδας και

γ) Να αναγνωρίσει ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει «μακεδονική μειονότητα».

Στις 13 Απριλίου 1992 συγκλήθηκε το συμβούλιο των πολιτικών αρχηγών για το ζήτημα της ονομασίας του κράτους των Σκοπίων υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Καραμανλή χωρίς την παρουσία της γ.γ. του ΚΚΕ, Αλέκας Παπαρήγα. Αποφασίζεται ότι η Ελλάδα θα αναγνωρίσει το ανεξάρτητο κράτος των Σκοπίων μόνο αν τηρηθούν οι όροι της ΕΟΚ που συμφωνήθηκαν στις 16 Δεκεμβρίου 1991 και **αν η ονομασία δεν περιλαμβάνει τη λέξη Μακεδονία ή παράγωγά της**. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης τύπου ο Πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Μητσοτάκης ανακοίνωσε την αποπομπή του Αντώνη Σαμαρά από την κυβέρνηση που είχε σκληρές θέσεις στην αντιμετώπιση των Σκοπίων.

Το 1993, τα Σκόπια μπαίνουν στα Ηνωμένα Έθνη με προσωρινή ονομασία FYROM.

Το 1995, η Ελλάδα και η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας συνομολόγησαν μια **Ενδιάμεση Συμφωνία**, η οποία επέβαλε έναν δεσμευτικό **«κώδικα συμπεριφοράς»** τον οποίο παραβιάζουν συνεχώς οι γείτονές μας. Π.χ., χάρτες, σχολικά εγχειρίδια, βιβλία ιστορίας, κινηματογραφικά έργα, πολιτιστικές εκδηλώσεις κλπ.

Στις 3 Απριλίου 2008 η Ελλάδα επιτυγχάνει αναβολή της ένταξη των Σκοπίων στο ΝΑΤΟ, κατά την Εαρινή Σύνοδο της Συμμαχίας στο Βουκουρέστι. Ανακοινώθηκε ότι προϋπόθεση για να μπει η FYROM στο ΝΑΤΟ είναι να λυθεί η διαφορά ως προς την ονομασία.

Η διένεξη Ελλάδος - FYROM για το θέμα της ονομασίας του κράτους αυτού, της εθνικότητας των κατοίκων του και της ονομασίας της επίσημης γλώσσας του συνεχίστηκε όλα τα μετέπειτα χρόνια και είναι γνωστή. Παρά την λεγόμενη «Ενδιάμεση Συμφωνία» του 1995 η FYROM συνέχισε τον αλυτρωτισμό της και παραβιάζει τη συμφωνία.

Το 2018 σημειώνεται μεγάλη κινητικότητα να μπει η FYROM στο NATO και στην ΕΕ. Όμως στην τωρινή χρονική συγκυρία το πάνω χέρι το έχει η Ελλάδα. Η FYROM είναι περικλειστο κράτος και χωρίς την ελληνική βοήθεια δεν μπορεί να επιβιώσει. Άρα η FYROM πρέπει να κάνει υποχωρήσεις και όχι η Ελλάδα. Αν συμφωνηθεί σύνθετη ονομασία που θα περιλαμβάνει και τη λέξη Μακεδονία, αυτό θα είναι ήττα της Ελλάδας και πηγή μελλοντικών δεινών. Σε μια τέτοια εξέλιξη οι πολιτικοί των Σκοπίων θα συνεχίσουν αχαλίνωτοι τον Μακεδονισμό και τον ψευδοαλυτρωτισμό και μόνο προβλήματα θα προκαλέσουν στη χώρα μας. Σε μια διαφορετική πολιτική συγκυρία κανείς δεν γνωρίζει τι μπορεί να προκαλέσουν τα Σκόπια με κάποιες συμμαχίες τους σε βάρος της Ελλάδας. Συμπέρασμα: προφανώς και σήμερα ο Μακεδονικός Αγώνας του 1904-1908 συνεχίζεται με διαφορετική μορφή και μέσα. Δεν πρέπει η Ελλάδα να δεχτεί να υπάρχει στην οριστική ονομασία της FYROM ο όρος Μακεδονία ή παράγωγό της. Θα είναι πολιτική ήττα με ανυπολόγιστες μελλοντικά συνέπειες.